

Raport z analizy potencjału turystyczno-kulturowego powiatu drawskiego

Michał Kupiec

michal.kupiec@usz.edu.pl

*Instytut Gospodarki Przestrzennej i Geografii Społeczno-Ekonomicznej,
Uniwersytet Szczeciński, Szczecin*

Tomasz Duda

tomasz.duda@usz.edu.pl,

*Instytut Gospodarki Przestrzennej i Geografii Społeczno-Ekonomicznej,
Uniwersytet Szczeciński, Szczecin*

Abstrakt: Analiza potencjału turystyczno-kulturowego powiatu drawskiego jest częścią dużego projektu prowadzonego przez „Turystykę Kulturową” mającego na celu badania i porównanie potencjału poszczególnych mikroregionów w Polsce. Została ona przeprowadzona zgodnie z metodą opracowaną przez Armina Mikos von Rohrscheidt w 2010 r. w oparciu o bonitację punktową z odpowiednio dobranymi kryteriami odnośnie poszczególnych form wycieczek kulturowych i grup walorów. Analiza, podobnie jak wszystkie poprzednie, skupia się na potencjalnych celach turystyki kulturowej, zagospodarowaniu turystycznym oraz dostępności badanego obszaru.

I. Dane dotyczące przebiegu badania

Obszar badań: powiat drawski

Lokalizacja: województwo zachodniopomorskie

Zasięg: mikroregion

Metodologia: metoda oceny potencjału turystyczno-kulturowego mikroregionów zawarta w: Mikos von Rohrscheidt A., 2010, Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy (wyd.2), wyd. KulTour.pl, Poznań

Kwerenda: źródłowa i literatury: maj-czerwiec 2020

Zapytania waloryzacyjne w obiektach i wizje lokalne: czerwiec-sierpień 2020

Badania terenowe: czerwiec-sierpień 2020

Prowadzący badania terenowe: Michał Kupiec i Tomasz Duda

Data wypełnienia formularza: marzec 2021

II. Formularz waloryzacyjny:

Kategoria I: Potencjalne cele turystyki kulturowej

I.A.: zabytki**I.A.a) obiekty sakralne:**

Historyczna katedra (12 punktów)

brak

Historyczna bazylika (za pierwsze dwie, punkty tylko wówczas, jeśli nie są katedrami)
(6)

brak

Historyczny zespół sakralny dużej wielkości Z (pierwsze dwa) (6)

brak

Mniejszy lub częściowo zachowany historyczny zespół sakralny (pierwsze dwa) (3)

brak

Historyczna znacząca świątynia innych religii ZD (za pierwsze dwie) (6)

brak

Sanktuarium historyczne o znaczeniu międzynarodowym (10)

brak

Sanktuarium historyczne o znaczeniu krajowym lub regionalnym (diecezjalnym)
(jedno pierwsze) (6)

brak

Sanktuarium o znaczeniu ponadregionalnym bez historycznego kultu (za pierwsze
dwa) (7)

brak

Inne sanktuarium tej rangi lub sanktuarium o znaczeniu regionalnym bez
historycznego kultu (za pierwsze dwa) (3)

brak

Inna historyczna stale dostępna świątynia innych wyznań i religii (4)

brak

Inna świątynia innych wyznań i religii Z (2)

brak

Aktualna siedziba biskupia (6)

brak

Inny obiekt sakralny o znacznych walorach architektonicznych (pierwsze trzy) (4)

*Gotycki kościół pw. Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa w
Drawsku Pomorskim, XIV-XV w. (4).*

Kościół parafialny pw. Świętej Trójcy w Czaplunku, oryginalnie gotycki (XIII w.), przebudowany w stylu barokowym (XVIII w.) (4).

Poewangelicki kościół klasycystyczny Matki Bożej Królowej Polski w Kaliszu Pomorskim (4).

I.A.b) Zamki i pałace:

Monumentalny zamek lub pałac historyczny, miejsce ważnych wydarzeń ZD (za pierwsze trzy) (12)

brak

Monumentalny zamek lub pałac historyczny ZD (za pierwsze trzy) (10)

brak

Zamek lub pałac historyczny, miejsce ważnych wydarzeń ZD (za pierwsze trzy) (5)

brak

Zamek lub pałac historyczny ZD (za pierwsze trzy) (3)

Zespół pałacowo-parkowy Brockhausenów w Karwicach (3)

Zespół pałacowo-parkowy w Siemczynie (3)

Zamek lub pałac stylizowany D (za pierwsze dwa*) (2)

brak

Dwór lub inna rezydencja, miejsce ważnych wydarzeń ZD (za pierwsze trzy**) (6)

brak

Ruina historycznego zamku, pałacu, grodu D (za pierwsze trzy***) (2)

Zamek Stare Drawsko (Drahim) z XIV w. (2)

Ruina historycznego zamku, pałacu, grodu, niedostępna (za pierwsze trzy****) (1)

brak

I.A.c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne:

Średniowieczny cenny zespół urbanistyczny z rynkiem i ulicami, zachowany w znacznej części (za pierwsze trzy) (12)

brak

Inny cenny zespół urbanistyczny na przynajmniej krajową skalę (10)

brak

Historyczny zespół urbanistyczny z rynkiem, zachowany we fragmentach (pierwsze dwa) (3)

Drawsko Pomorskie – zespół urbanistyczny (3)

Budynek o znacznych walorach architektonicznych, miejsce ważnych wydarzeń ZD (pierwsze trzy) (6)

brak

Budynek o znacznych walorach architektonicznych, miejsce ważnych wydarzeń Z (pierwsze dwa**) (3)

brak

Budynek o znacznych walorach architektonicznych ZD (pierwsze trzy**) (4)

Czaplinek – neoromański kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego (4)

Budynek – miejsce ważnych wydarzeń ZD (pierwsze dwa***) (4)

brak

Budynek o znacznych walorach architektonicznych Z (pierwsze trzy****) (3)

Spichlerz w Jankowie proj. Waltera Gropiusa (3)

Sanatorium w Złocieńcu (3)

Ratusz w Drawsku Pomorskim (3)

Budynek, miejsca ważnych wydarzeń Z (pierwsze dwa*****) (1)

brak

Historyczne fortyfikacje miejskie zachowane w znacznej części ZD (4)

brak

Znaczne fragmenty historycznych fortyfikacji miejskich (2)

brak

Ruiny fortyfikacji miejskich (1)

Mury miejskie w Drawsku Pomorskim (1)

Zachowane w znacznej części zespoły zabytkowe związane z dziejami innych niż polska grup etnicznych (za pierwsze dwa zespoły) (7)

brak

Pojedyncze zabytki związane z dziejami innych grup etnicznych ZD (za pierwsze dwa*) (4)

brak

Częściowo zniszczone lub niedostępne obiekty związane z innymi grupami etnicznymi (pierwsze dwa) (1)

brak

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu międzynarodowym ZD (pierwszy)
(10)

brak

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu krajowym ZD (pierwsze dwa*) (7)

Obóz NSDAP Ordensburg w Budowie (7)

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu regionalnym ZD (do trzech***) (3)

Wiatrak w Nowym Worowie (3)

Młyn wodny w Głębocku (3)

Budynki użyteczności publicznej (pompownie, stajnia, leżakownia) w Złocieńcu (3)

Historyczna, funkcjonująca stale linia kolejowa lub żegluga (tylko za przystanek początkowy lub końcowy danej linii) (6)

brak

Historyczna, funkcjonująca sezonowo lub nieregularnie linia kolejowa lub żegluga (lub przystanki pośrednie linii stałej) (za pierwszy przystanek**) (4)

brak

I.A.d) Obiekty militarne:

Zespół forteczny o bardzo dużym znaczeniu militarnym, zachowany w znacznej części ZD (10)

brak

Zespół forteczny o mniejszym znaczeniu lub zachowany w mniejszej części* ZD (4)

brak

Zespół forteczny o mniejszym znaczeniu dostępny sezonowo lub w mniejszej części** (2)

Obiekty poligonu Drawskiego i inne tereny wojskowe (2)

Pojedyncze zachowane obiekty forteczne ZD (za pierwsze dwa***) (2)

brak

Pojedyncze obiekty forteczne dostępne częściowo, ruiny fortec (pierwsze dwie****) (1)

brak

Zachowana w dużej części, dostępna linia umocnień, ważna strategicznie (pierwsze dwie) (4)

brak

Zachowana w niewielkiej części, dostępna linia umocnień* (2)

brak

Pojedyncze dostępne fragmenty umocnień (pierwsze dwa)** (1)

brak

Dodatkowe punkty za obiekty dziedzictwa kulturowego:

Obiekt Dziedzictwa Kulturowego o znaczeniu międzynarodowym ZD: UNESCO (dodatkowo 30)

brak

Obiekt będący na polskiej liście Pomników Historii ZD (dodatkowo, jeśli nie znajduje się on na liście UNESCO) (15)

brak

Przy braku ogólnej dostępności obiektów z tej grupy punkty są odejmowane, pozostawia się tylko 1/3 punktów przyznanych za dany obiekt, jeśli inaczej nie wskazano

brak

Dodatkowe punkty za wszystkie miejsca lub obiekty wpisanych powyżej klas:

Za stałych przewodników miejskich, oprowadzających po obiektach lub przewodników obiektowych w języku polskim (za pierwsze pięć) (2)

Pałac/muzeum w Siemczynie (2)

Zamek Drahim – Stare Drawsko (2)

Za minimum dwa języki obce w ofercie przewodników (w pierwszych pięciu obiektach) (1)

brak

Za możliwość zamówienia przewodnika obiektowego** (pierwsze pięć) (1)

brak

Za minimum dwa języki obce w ofercie przewodników (w pierwszych pięciu) (1)

brak

Przewodniki elektroniczne po miejscu lub obiekcie (za pierwsze trzy) (1)

brak

Mikroeventy oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego miejsca lub obiektu (pierwsze dwa) (2)

brak

Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania miejsca lub obiektu (za pierwsze dwa) (1)

brak

Wersje obcojęzyczne przewodników elektronicznych (przynajmniej dwie wersje obcojęzyczne, w pierwszych trzech obiektach) (1)

brak

Własny materiał informacyjny w obiekcie, jak publikacje monograficzne, albumy (za pierwsze trzy obiekty) (1)

Zamek Drahim (1)

Pałac i muzeum w Siemczynie (1)

Własny materiał informacyjny w językach obcych (przynajmniej dwóch) w pierwszych trzech obiektach (1)

brak

Za bardzo dobry (2) lub dobry (1) stan konserwacji i estetyki najważniejszych trzech obiektów (element uznaniowy) można doliczyć w sumie od 1 do 2 punktów dla całego regionu

Pałac i muzeum w Siemczynie (2)

I.B. Miejsca historyczne lub znaczące:

I.B.a) Budowle historyczne i monumenty:

Monumenty (pomniki) o znaczeniu międzynarodowym (każdy) (8)

brak

Monumenty (pomniki) o znaczeniu krajowym (do trzech*) (6)

brak

Monumenty (pomniki) o znaczeniu regionalnym (do trzech**) (2)

brak

Pomniki lub obiekty małej architektury o znaczeniu lokalnym (do trzech***) (1)

brak

Miejsca historyczne o międzynarodowym znaczeniu (do trzech) (8)

brak

Miejsca historyczne o znaczeniu krajowym (do trzech) (4)

brak

Miejsca historyczne o znaczeniu regionalnym (do trzech**) (2)

Grodzisko/sanktuarium w Żółtem nad j. Zarańsko (2)

Miejsca związane z akcją utworów literackich o międzynarodowym znaczeniu (za pierwsze trzy) (3)

brak

Miejsca związane z akcją utworów literackich o krajowym znaczeniu (za pierwsze trzy) (2)

brak

Miejsca związane z biografią osób o międzynarodowym znaczeniu (pierwsze trzy) (3)

Miejsca i budynki związane z wczesną karierą Waltera Gropiusa (3)

Miejsca związane z biografią osób o krajowym znaczeniu (do trzech) ZD (2)

brak

Miejsca związane z biografią osób o krajowym znaczeniu, niedostępne lub częściowo zachowane (za pierwsze dwa*) (1)

brak

Miejsca związane z biografią osób o regionalnym znaczeniu (pierwsze dwa) (1)

brak

Miejsca związane z biografią osób innej narodowości, ważnych w skali krajowej dla tych narodowości (za pierwsze dwa) (2)

brak

I.B.b) Cmentarze historyczne:

Nekropolia zbiorowa władców Polski (8)

brak

Nekropolia zbiorowa innych znanych w kraju osobistości (do trzech) (5)

brak

Nekropolia zbiorowa znanych osobistości w skali regionu (do trzech) (2)

brak

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali międzynarodowej (6)

brak

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali kraju (do trzech) (2)

brak

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali regionu (do trzech) (1)

brak

brak

Za każdy cmentarz zabytkowy lub inną nekropolię o znacznie ograniczonej dostępności – odejmuje się połowę przyznanych punktów

I.B.c) Budowle współczesne:

Budowle współczesne o bardzo wysokiej wartości architektonicznej D (do dwóch) (5)

brak

Budowle współczesne o bardzo wysokiej wartości architektonicznej (nie dostępne) (do dwóch*) (2)

brak

Budowle współczesne o wysokiej wartości architektonicznej (do trzech**) (1)

brak

I.C. Pojedyncze dzieła sztuki:

Pojedyncze obiekty sztuki historycznej o znaczeniu międzynarodowym (10)

brak

Pojedyncze obiekty sztuki o znaczeniu krajowym (do trzech) (5)

brak

Pojedyncze obiekty sztuki o znaczeniu regionalnym (do trzech*) (3)

Ołtarz baldachimowy w Czaplinku (3)

Ceramiczne sceny na portalach kościoła gotyckiego w Drawsku Pomorskim (3)

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu międzynarodowym (9)

brak

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu krajowym (do trzech*) (5)

brak

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu regionalnym (do trzech**) (2)

brak

I.D. Muzea i wystawy (w tym skanseny, galerie, muzea techniki):

Muzea o znaczeniu międzynarodowym (10)

brak

Muzea o znaczeniu krajowym (do trzech) (8)

brak

Muzea o znaczeniu regionalnym (do trzech) (5)

Muzeum Baroku w Siemczynie (5)

Muzeum regionalne w Drawsku (5)

Muzea o znaczeniu lokalnym (do trzech^{***}) (2)

Muzeum PGR w Bolegorzynie (2)

Izba muzealna w Czaplunku (2)

Muzea typu skansenowskiego duże o przynajmniej regionalnym zasięgu (10)

brak

Inne muzea typu skansenowskiego (za pierwsze dwa) (6)

Sławogród w Czaplunku (6)

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu krajowym (w sumie za pierwsze trzy) (4)

brak

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu regionalnym* (w sumie za pierwsze trzy) (2)

brak

Organizacja Nocy Muzeów w regionie na dużą skalę (ponad 10 placówek) (4)

brak

Organizacja Nocy Muzeów w regionie na mniejszą skalę* (3-9 placówek) (2)

Noc muzeów w Drawsku Pomorskim (2)

Lokalne Izby Pamięci, ogólnodostępne prywatne kolekcje pamiątek (do trzech^{****}) (1)

Otwarty zabytek w Czaplunku (1)

Samodzielne prezentacje multimedialne (pierwsze dwie) (4)

brak

Przy wszystkich uwzględnionych powyżej muzeach i ekspozycjach **dotatkowe** punkty za:

Ekspozycje i prezentacje multimedialne (do dwóch) (2)

Muzeum Baroku w Siemczynie (2)

Wersje obcojęzyczne ekspozycji i prezentacji multimedialnych (do dwóch) (1)

brak

Ekspozycje i prezentacje albo samodzielne placówki muzealne związane tematycznie z innymi grupami narodowymi lub etnicznymi, dziejami innych państw lub narodów (za pierwsze dwie z objaśnieniami w innym języku) (3)

brak

Przewodniki elektroniczne (1)

brak

Wersje obcojęzyczne przewodników elektronicznych (do dwóch języków za każdy) (1)

brak

Przewodnicy obiektowi stali (2)

brak

Przewodnicy obiektowi na wcześniejsze zamówienie** (1)

Muzeum baroku w Siemczynie (2)

Przewodnicy obiektowi na wcześniejsze zamówienie w przynajmniej dwóch językach obcych (w braku stałych), za każdy język do trzech (1)

brak

Mikroeventy oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego muzeum (pierwsze dwa) (2)

brak

Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania muzeum (za pierwsze dwa) (1)

brak

Własny materiał informacyjny, wydany nie dawniej niż przed pięciu laty (1)

Muzeum baroku w Siemczynie (1)

Zamek w Drahimiu (1)

Muzeum w Bolegorzynie (1)

Wersje obcojęzyczne własnych materiałów informacyjnych (min. dwie wersje) (1)

brak

Sklep muzealny otwarty w godzinach pracy muzeum (1)

brak

Przy muzeach o znaczeniu **krajowym** dodatkowe punkty za:

Opis zbiorów w językach obcych (1)

brak

Pojedyncze eksponaty (kolekcje) o znaczeniu międzynarodowym (do dwóch) (2)

brak

Przy muzeach **regionalnych i lokalnych** punkty dodatkowe za:

Stałe godziny otwarcia (1)

Muzeum regionalne w Drawsku Pomorskim (1)

Muzeum w Siemczynie (1)

Pojedyncze eksponaty lub kolekcje o znaczeniu międzynarodowym (do dwóch w sumie) (2)

brak

Pojedyncze eksponaty o znaczeniu krajowym (najwyżej jeden) (1)

brak

Każdą wystawę tematyczną stałą powyżej czterech (do dwóch w sumie) (1)

brak

Własny materiał informacyjny, opracowania mniejsze (broszury, foldery) (1)

brak

I.E. Eventy kulturowe

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu międzynarodowym (7)

brak

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu krajowym (do dwóch) (6)

brak

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu regionalnym (do dwóch) (4)

Dni Henrykowskie Siemczyno (4)

Sztukateria Drawsko Pom. (4)

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu międzynarodowym (7)

brak

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu krajowym (do trzech) (6)

Rajd Baja Poland (6)

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu regionalnym (do trzech) (4)

Dni Drawska (4)

Jarmark nad jeziorem Ogórkowym w Kaliszu Pomorskim (4)

Festiwal podróżniczy 16 południk w Czaplunku (4)

Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu międzynarodowym (7)

brak

Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu krajowym (do dwóch) (6)

brak

Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu regionalnym (do dwóch) (4)

Święto CSWL, zlot pojazdów historycznych (4)

Jarmark historyczny Żółte (4)

Rzadsze eventy kultury wysokiej lub masowej o znaczeniu międzynarodowym (jeden) (4)

brak

Regularne działanie na terenie regionu grup inscenizacji historycznej (za pierwsze dwie) (5)

Drawska Grupa Rekonstrukcyjna (5)

Zamek Drahim (5)

Dodatkowy punkt przyznaje się za każdy dzień trwania danego eventu kultury masowej ponad 4 dni (jednak nie więcej niż 3 punkty w sumie)

brak

I.F. Funkcjonujące zakłady przemysłowe

Z ofertą turystyczną (do dwóch) (2)

brak

Z ofertą kulturową (do dwóch) (2)

brak

Mikroeventy oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego zakładu (pierwsze dwa) (2)

brak

Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania zakładu (pierwsze dwa) (1)

brak

Dodatkowo za obsługę w językach obcych (minimum dwa języki obce) (za każdą ofertę) (1)

brak

I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza:

ZOO, akwaria, parki dzikich zwierząt, inne duże obiekty zoologiczne (do trzech) (4)

brak

Park Narodowy z Muzeum Przyrodniczym na terenie regionu (8)

brak

Park Krajobrazowy na terenie regionu (do trzech) (2)

Drawski Park Krajobrazowy (2)

Rezerwat przyrody na terenie regionu (poza parkami narodowymi i krajobrazowymi) (do trzech) (1)

Jezioro Prosino (1)

Brzozowe Bagno k. Czaplinka (1)

Torfowisko nad jeziorem Morzysław Mały (1)

Ogród Botaniczny, palmiarnia, arboretum (za pierwsze dwa) (4)

brak

Ogród przy rezydencji, park kultywowany (za pierwsze dwa) (2)

Park przypałacowy w Siemczynie (2)

Park przypałacowy w Trzcińcu (2)

Park miejski duży kultywowany (pow.4 ha) z obiektami sztuki (pierwsze dwa) (2)

brak

Park miejski duży, kultywowany bez obiektów sztuki* (pierwsze dwa) (1)

Park miejski Złocieniec (1)

Park miejski Czaplinek (1)

Park miejski mniejszy (pow. 1-4 ha) z obiektami sztuki** (za pierwszy) (1)

Park przypałacowy w Kaliszu Pomorskim (1)

I.H. Szlaki kulturowe:

Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne lub realne szlaki turystyczne o znaczeniu międzynarodowym (8)

brak

Przebiegający przez region lub jego miejscowości materialne lub realne szlaki o znaczeniu krajowym (za pierwsze trzy) (6)

brak

Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne lub realne szlaki o znaczeniu regionalnym (za pierwsze dwa) (3)

Szlak Pojezierzy Zachodnich (3)

Greenway Naszyjnik Północy (3)

Materialne lub realne szlaki turystyczne w regionie (własne) (za pierwsze trzy) (3)

Szlak drawskich grodzisk wczesnośredniowiecznych (3)

Szlak pieszy „Dolina pięciu jezior” (3)

Szlak pieszy „jezior drawskich” (3)

Materialne lub realne szlaki lub trasy w poszczególnych miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (3)

Dolina Rzeki Drawy (Drawsko) (3)

Szlak pieszy - "im I Warszawskiej Dywizji Kawalerii" (Drawsko) (3)

Ścieżka przyrodnicza - "Park Ziemsko - zalewy Studnickie" (Drawsko) (3)

Wirtualne szlaki turystyczne przebiegające przez teren regionu (za pierwsze trzy) (2)

brak

Wirtualne trasy tematyczne w miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (1)

Ścieżki tematyczne wokół pałacu i miejscowości w Siemczynie (1)

Podziemne trasy turystyczne stale dostępne na terenie regionu (7)

brak

Regularna oferta objazdu turystycznego z przewodnikiem (za pierwsze dwie trasy) (3)

brak

Oferta objazdu turystycznego z przewodnikiem na zamówienie (za pierwsze dwie trasy) (1)

brak

Dodatkowe wersje językowe objazdu z przewodnikiem (za pierwsze dwie) (1)

brak

Kategoria II: Elementy obsługi turystycznej:**II.A. Informacja turystyczna:**

Informacja turystyczna na miejscu, regularnie czynna (2)

Informacja Turystyczna w Drawski Pomorskim (2)

Punkt IT LOT Czaplinek (2)

Centrum Informacji Turystycznej w Złocińcu (2)

Informacja w językach obcych (za każdy język do trzech) (1)

Informacja Turystyczna w Drawski Pomorskim – język angielski i niemiecki (2)

Przewodnicy miejsca lub terenowi na zamówienie (3)

Drawsko Pomorskie (3)

Złocieniec (-)

Czaplinek (-)

Przewodnicy miejsca lub terenowi (za każdy język do czterech) (1)

brak

Aktualny własny materiał informacyjny wysokiej jakości na temat regionu lub jego miejscowości (ogólnie) (2)

Drawsko Pomorskie (2)

Czaplinek (-)

Złocieniec (-)

Wersje obcojęzyczne materiału informacyjnego wysokiej jakości (każdy język do trzech) (1)

Drawsko Pomorskie – język niemiecki (1)

Pozostały aktualny materiał informacyjny* (1)

Drawski Park Krajobrazowy - informator (1)

Wersje obcojęzyczne pozostałego materiału informacyjnego (od dwóch języków) (1)

brak

II.B. Infrastruktura turystyczna

Hotele 5, 4, 3, 2, 1-gwiazdkowe, hostele, schroniska, kwatery zorganizowane (za pierwsze dwa obiekty w każdej kategorii) (2)

Villa Antonina Czaplinek *** (2)

Pałac Cieszyno *** (2)

Okra Resort & SPA Drawsko Pomorskie (2)

Pałac Siemczyno (2)

Ośrodek Wypoczynkowy „Drawtur” Czaplinek (2)

Kemping Czaplinek (2)

Camp Inter Nos – Błędno (2)

Istniejąca oferta pakietowa hoteli z usługami turystycznymi (za pierwsze dwie oferty w różnych klasach) (1)

Pałac Siemczyno (1)

Pałac Cieszyno (1)

Restauracje z autentyczną kuchnią regionalną (za pierwszy obiekt) (3)

Ryby Lubie – Lubieszewo (3)

Restauracje z autentyczną krajową kuchnią tradycyjną (za pierwszy inny obiekt) (2)

Pałac Siemczyno (2)

Inne restauracje (za pierwszy obiekt) (1)

Restauracja Solaris-Lupus – Kalisz Pomorski (1)

Dodatkowe punkty za historyczne wnętrza restauracji (za pierwsze dwa obiekty) (1)

Pałac Siemczyno (1)

Dodatkowe punkty za ofertę kulturową w restauracji (za pierwsze dwa obiekty) (1)

brak

Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 22.00 (za pierwszą) (1)

brak

Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 24.00 (za pierwszą) (1)

brak

Bistra, bary (za pierwszy obiekt) (1)

Bar u Iwony – Drawsko Pomorskie (1)

Możliwość wynajęcia na miejscu autokaru, minibusa, samochodu (za pierwsze dwie oferty) (2)

PKS Złocieniec (2)

Drawsko Pomorskie – Leszek Struszka przejazdy autokarowe (2)

IRAS – Czaplinek (-)

II.C. Infrastruktura komunikacyjna:

Lotnisko z połączeniami międzynarodowymi w odległości mniej niż 50 km od centrum regionu (1 godzina na dotarcie) (4)

brak

Lotnisko z połączeniami krajowymi* w odległości mniejszej niż 50 km od centrum regionu (3)

brak

Duży dworzec kolejowy na miejscu (za pierwszy) (3)

brak

Inny* dworzec kolejowy na miejscu (za pierwszy) (2)

Dworzec kolejowy w Kaliszu Pomorskim (2)

Dworzec kolejowy w Drawsku Pomorskim (-)

Dworzec autobusowy na miejscu (za pierwszy) (2)

DA Drawsko Pomorskie (2)

DA Czaplinek (-)

Przystanek autobusowy* na miejscu (za pierwszy) (1)

Złocieniec (1)

Kalisz Pomorski (-)

Port pasażerski morski na miejscu (za pierwszy) (3)

brak

Czynna przystań* pasażerska morska lub rzeczna (za pierwszą) (1)

brak

Autostrada lub droga szybkiego ruchu w odległości mniej niż 20 km (za pierwsze dwie) (4)

brak

Droga ekspresowa lub droga główna krajowa w odległości mniej niż 10 km (za pierwsze dwie) *Droga krajowa DK20 – na terenie powiatu (2)*

Droga krajowa DK10 – na terenie powiatu (2)

Inne połączenia* bez utrudnień dla autokarów (za pierwsze dwa) (1)

DW163 Połczyn-Zdrój – Czaplinek (1)

DW173 Drawsko Pomorskie – Połczyn-Zdrój (1)

Obecność komunikacji miejskiej, gminnej, regionalnej (2)

PKS Złocieniec (2)

Kursy nocne komunikacji miejskiej, gminnej, regionalnej (1)

brak

Całodobowa oferta taxi na miejscu (1)

brak

Stała oferta powozów, bryczek i inna retro (za pierwszą ofertę) (3)

brak

Oferta powozów, bryczek i inna retro na zamówienie (za pierwszą ofertę*) (1)

brak

II.D. Promocja turystyczna:

Samodzielny udział regionu lub wchodzących w jego skład miejscowości, gmin lub obiektów w światowych prestiżowych targach turystycznych (za każde stoisko w roku do trzech) (3)

brak

Samodzielny udział regionu lub innych podmiotów (jak wyżej) w krajowych targach turystycznych* (za każde stoisko do trzech) (2)

LOT Czaplinek i LOT Drawsko Pomorskie – Piknik nad Odrą (2)

LOT Czaplinek i LOT Drawsko Pomorskie – targi Turystyczne we Wrocławiu (2)

Wydawanie regularnych publikacji o charakterze promocyjnym (za pierwsze dwa w ostatnim roku) (1)

Zeszyty Siemczyńsko-Henrykowskie (1)

Zorganizowanie podróży/wizyty medialnej w ostatnich dwóch latach (2)

brak

Zorganizowanie konferencji naukowej lub popularyzującej związanej z turystyką w ciągu ostatniego roku (1)

Konferencja dotycząca krajobrazów pomorskich – Siemczyno (1)

Kategoria III: Pozostała oferta czasu wolnego

III. Instytucje kultury:

Teatr stały (pierwszy obiekt) (3)

brak

Filharmonia na miejscu (3)

brak

Stała oferta koncertów muzycznych* (za pierwszą ofertę) (2)

Koncerty Muzyki Dawnej – Pałac Siemczyno (2)

Sezonowa oferta teatralna lub muzyczna** (za pierwsze dwie) (1)

Drawski Festiwal teatrów Ulicznych (1)

Opera na miejscu (2)

brak

Teatr muzyczny (operetka, rewia lub musical) na miejscu (za pierwszą ofertę) (2)

brak

Kino stałe (za pierwszy obiekt) (2)

Kino MEWA – Złocieniecki Dom Kultury (2)

Kino w Ośrodku Kultury w Drawsku Pomorskim (-)

III.B. Atrakcje krajobrazowe

Góry ze znakowanymi szlakami turystycznymi na terenie regionu (2)

brak

Jeziora zdatne do kąpielii, dostępne ze szlakami pieszymi/rowerowymi (pierwszy akwen) (2)

Jezioro Drawsko (2)

Brzeg morski na terenie regionu (3)

brak

Pomniki przyrody (za pierwsze dwa) (1)

Grupa cisów pospolitych - Złocieniec (1)

Buk Strzępolistny – Drawsko Pomorskie (1)

Wieże (punkty) widokowe stale dostępne (za pierwsze dwie) (1)

Spyczyzna Góra – wieża widokowa (1)

Ziemsko – wieża widokowa (1)

Możliwość zamówienia lotu turystycznego nad regionem lub miejscowością (za pierwszą) (3)

brak

III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna:

Baseny kryte ogólnodostępne (za pierwszy obiekt) (2)

brak

Baseny otwarte ogólnodostępne (za pierwszy obiekt przy braku basenu krytego) (1)

brak

Plaże morskie ogólnodostępne, plaże jeziorne rzeczne (za pierwszy obiekt) (2)

Park Wodny nad jeziorem Siecino (2)

Jezioro Drawsko (-)

Stała oferta kursów językowych ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (2)

Szkoła Języków Obcych HELP w Drawsku Pomorskim (2)

Sezonowa* oferta kursów językowych ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (1)

brak

Stałe centra sportowe z ofertą ogólnodostępną (za pierwszy obiekt) (2)

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Drawsku Pomorskim (2)

Czaplinecki Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji (-)

Sezonowe* centra sportowe z ofertą ogólnodostępną (za pierwszy obiekt) (1)

brak

Stadiony sportowe (za pierwszy obiekt) (1)

Stadion Miejski w Drawsku Pomorskim (1)

Szkoły i szkolenia sportowe ogólnodostępne (jeździeckie, lotnicze, inne) (pierwsze dwa) (1)

Ośrodek Rekreacji Konnej w Drawsku Pomorskim (1)

Lodowiska ogólnodostępne stałe (za pierwszy obiekt) (2)

brak

Lodowiska sezonowe* (za pierwszy obiekt) (1)

brak

Kategoria IV: Inne czynniki wspierające turystykę kulturową

IV.A. Instytucje w regionie:

Obecność uniwersytetu w regionie (za pierwszy) (4)

brak

Obecność innej uczelni wyższej w regionie (za pierwsze dwie) (2)

brak

Obecność siedziby władz państwowych (5)

brak

Obecność siedziby władz wojewódzkich (2)

brak

IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej w regionie

Oficjalne kurorty (za pierwsze trzy miejscowości) (4)

brak

Sanatoria i ogólnodostępne ośrodki rehabilitacji (punkty za pierwsze dwa obiekty) (2)

Drawskie Centrum Specjalistyczne – Drawsko Pomorskie (2)

IV.C. Oferta turystyki biznesowej w regionie

Regularne organizowanie imprez targowych o przynajmniej krajowym zasięgu (2)

brak

Obecność krajowych central wielkich firm w regionie (za pierwsze trzy) (2)

brak

Całoroczne centra konferencyjne (za pierwszy obiekt) (3)

Pałac Siemczyno - Siemczyno (3)

IV.D. Oferta shoppingu w regionie

Galeria zakupów o znaczeniu regionalnym (za pierwszy obiekt) (4) za jeden następny (2)

Galeria Hosso w Drawsku Pomorskim (4)

Galeria Hosso w Złocieńcu (2)

Autoryzowany punkt sprzedaży specyficznych produktów regionalnych z patentem europejskim (za pierwszy obiekt) (2)

brak

Autoryzowany punkt sprzedaży specyficznych produktów regionalnych znanych na skalę krajową (za pierwszy obiekt) (1)

Miody Drahimskie – zamek Drahim w Starym Drawsku (1)

Deptak handlowy (za pierwszy) (2)

brak

IV.E. Zagraniczne Partnerstwa Miast i Regionów

Istnienie zagranicznych związków partnerskich regionu lub jego miejscowości (pierwsze cztery) (1)

Związek partnerskich miast: Drawsko Pomorskie - Strasburg (Niemcy) (1)

Związek partnerskich miast: Drawsko Pomorskie – Bad Bramstedt (Niemcy) (1)

Związek partnerskich miast: Czaplinek - Grimmen (Niemcy) (1)

*Związek partnerskich miast: Kalisz Pomorski – Torgelow (Niemcy) (1)***Podsumowanie:****kategoria I: 187**

kategoria II: 62

kategoria III: 19

kategoria IV: 16

Łącznie: 284

Tabela 1. Zestawienie punktacji dla powiatu drawskiego w zakresie turystyki kulturowej

Kategoria	Podkategoria	Liczba uzyskanych punktów	Maksymalna liczba punktów
I. Potencjalne cele turystyki kulturowej	I.A. Zabytki	63	473
	I.A. a) Obiekty sakralne	12	122
	I.A. b) Zamki i pałace	8	108
	I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne	33	140
	I.A. d) Obiekty militarne	2	18
	Dodatkowe punkty w kategorii I.A.	8	
	I.B. Miejsca historyczne lub znaczące	5	168
	I.B. a) Budowle historyczne i monumenty	5	102
	I.B. b) Cmentarze historyczne	0	56
	I.B. c) Budowle współczesne	0	10
	I.C. Pojedyncze dzieła sztuki	6	72
	I.D. Muzea i wystawy	32	205
	I.E. Eventy kulturowe	44	150
	I.F. Zakłady przemysłowe z ofertą turystyczną	0	16
I.G. Kulturowo znacząca oferta	12	53	

	przyrodnicza		
	I.H. Szlaki kulturowe	25	106
	<i>RAZEM za kategorię I</i>	187	1243
II. Elementy obsługi turystycznej	II.A. Informacja turystyczna	15	17
	II.B. Infrastruktura turystyczna	28	51
	II.C. Infrastruktura komunikacyjna	13	32
	II.D. Promocja turystyczna	6	20
	<i>RAZEM za kategorię II</i>	62	120
III. Pozostała oferta czasu wolnego	III.A. Instytucje kultury	5	12
	III.B. Atrakcje krajobrazowe	6	14
	III.C. Oferta sportowa, rekreacyjna i edukacyjna	8	13
	<i>RAZEM za kategorię III</i>	19	39
IV. Inne czynniki wspierające turystykę kulturową	IV.A. Instytucje w regionie	0	15
	IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej	2	16
	IV.C. Oferta turystyki biznesowej	3	11
	IV.D. Oferta shoppingu	7	11
	IV.E. Zagraniczne Partnerstwa Miast i Regionów	4	4
	<i>RAZEM za kategorię IV</i>	16	57
SUMA (WSZYSTKIE KATEGORIE)		284	1453

III. Ocena mikroregionu z punktu widzenia turystyki kulturowej

Powiat drawski (1764,25 km²) położony jest na pograniczu makroregionów Pojezierzy Zachodniopomorskich i Południowopomorskich. Mezoregiony pojezierne budują większą część jego powierzchni (pojezierza: Ińskie, Drawskie i Wałeckie), uzupełnione niewielkimi fragmentami terenów równinnych (równiny: Wałecka i Drawska). Administracyjnie obszar podzielony jest na 4 gminy miejsko-wiejskie, 4 wiejskie oraz 4 miasta (Drawsko Pomorskie, Kalisz Pomorski, Czaplinek oraz Złocieniec). Jest to teren o wysokich walorach przyrodniczych: położony w bardzo

zróżnicowanym krajobrazie młodoglacjalnym, charakteryzującym się wysoką dynamiką rzeźby, dużym zróżnicowaniem siedlisk przyrodniczych, sporą lesistością i bardzo zróżnicowaną mozaiką krajobrazową z licznymi zbiornikami wodnymi różnej wielkości (od rozległych jezior do oczek wodnych), terenami mokradłowymi i dolinami rzek. Na tak bogatym tle uwarunkowań przyrodniczych ukształtował się charakterystyczny krajobraz kulturowy rozwinięty na „odwiecznym pograniczu” między Polską a Niemcami z wyraźnymi regionalnymi rytami Księstwa Pomorskiego, Nowej Marchii i Państwa Krzyżackiego.

Szczegółowa waloryzacja potencjału turystyczno-kulturowego, przeprowadzona dla powiatu wykazała, że analizowany mikroregion w najważniejszej dla oceny kategorii (I. Potencjalne cele turystyki kulturowej) uzyskał **187 punktów**. Zgodnie z przyjętym podziałem zaproponowanym przez Mikosa von Rohrscheidta [2010, s. 447-472] oznacza to **średni potencjał turystyczno-kulturowy** (przedział punktowy 100-250). Na tle pozostałych analizowanych na łamach Turystyki Kulturowej powiatów województwa zachodniopomorskiego [m. in. Buryan, Mikos v. Rohrscheidt 2014, Duda 2019a i b, Duda, Głabiński, Szostak 2019, Kacprzak, Duda 2020] jest to również wynik średni, co może zastanawiać w aspekcie rosnącej popularności turystycznej tego regionu i rozwoju jego infrastruktury i oferty turystycznej. Wynika to przede wszystkim z bogactwa walorów naturalnych regionu oraz dominacji ich wykorzystywania w ofercie turystycznej, ale też ze specyfiki kulturowej Powiatu, częściowo nie ujętej metodyką postępowania waloryzacyjnego. Należy również podkreślić, że niemal całość kulturowych walorów regionu, celów turystyki kulturowej ma charakter regionalny. Interesujący, atrakcyjny i warty wykorzystania w ofercie turystycznej, ale jednak tylko regionalny – nie porównywalny z atrakcjami o randze krajowej czy międzynarodowej. Jest to zjawisko typowe dla pomorskiego obszaru pojeziernego, który niemal w całej swej historii był regionem słabiej rozwiniętym, zacofanym gospodarczo, słabo zaludnionym i omijanym przez wielkie wydarzenia historyczne. Dzięki tym uwarunkowaniom ograniczającym zasób kulturowy było jednak możliwe przetrwanie zasobów przyrodniczych.

Ważnym uwarunkowaniem rozwoju turystyki na analizowanym obszarze jest system hydrologiczny Drawy, jej dopływów oraz związanych z nią kluczowych jezior (Drawsko, Krosino, Wilczkowo, Pile), które grupują wiele podmiotów i aktywności związanych z turystyką. W pobliżu nich położone są 3 z 4 miast regionu.

Uwarunkowania hydrologiczne również w przeszłości stanowiły kluczowy aspekt osadnictwa i rozwoju gospodarczego regionu – rzeki aż do czasów nowożytnych były kluczowymi arteriami komunikacyjnymi regionu.

Innym ważnym i interesującym pod kątem konstruowania kulturowej oferty turystycznej aspektem przyrodniczym regionu są jego lasy. Eksploatacja terenów leśnych była zawsze ważnym składnikiem gospodarki regionu, warunkującym wiele aspektów kulturowych, takich jak m.in.: splaw drewna Drawą i infrastruktura z nim związana (bindugi, budowle hydrotechniczne, osadnictwo w dolinie rzecznej), smolarnie, tartaki, osadnictwo śródleśne (tzw. wsie „hagenowe”), ślady dawnych technik hodowli lasu, architektura regionu, elementy leśne w toponimii czy pochodzących z regionu legendach.

Kolejnym aspektem dziedzictwa kulturowego, które nie zostało w pełni uwzględnione w formularzu waloryzacyjnym jest dziedzictwo archeologiczne, które w ostatnich latach coraz chętniej wykorzystywane jest w ofercie turystycznej. Historia rozwoju słowiańskiego osadnictwa w regionie, budowle megalityczne, dziedzictwo kulturowe Gotów czy wpływy skandynawskie wciąż rozpalają wyobraźnię turystów [Łosiński 1982]. Jednym z najbardziej atrakcyjnych obiektów tego typu, o dużym potencjale turystycznym, są grodziska, których w powiecie zidentyfikowano około 70 sztuk. Wiele z nich związanych jest z doliną rzeki Drawy oraz wyspami i półwyspami okolicznych jezior. Cenny zespół grodzisk w otoczeniu Drawska Pomorskiego został wykorzystany do poprowadzenia pieszego „Szlaku drawskich grodzisk wczesnośredniowiecznych”. Inną lokalizacją o znaczeniu krajowym jest grodzisko oraz domniemane emporium handlowe i sanktuarium na wyspie jeziora Zarańsko, w pobliżu miejscowości Żółte, zwane „wyspą świętych koni” [Chudziak, Kaźmierczak 2014].

Wyraźny wpływ w kulturze regionu pozostawiły również zakony rycerskie. Rozwój miejscowości takich jak Czaplinek (Tempelburg), Złocieniec (Falkenburg) czy historie wokół zamku Drahimia koncentrują się na działalności Templariuszy i Krzyżaków. W okresie nowożytnym istotnym składnikiem życia regionu była kultura rezydencjonalna, która do dnia dzisiejszego kształtuje formę przestrzenną wielu miejscowości wiejskich Powiatu. Wpisem do rejestru zabytków objęto tu 43 obiekty związane z tą tematyką (pałace, dwory, parki podworskie). Najcenniejszym obiektem tego typu jest zespół parkowo-pałacowy w Siemczynie, mieszczący również muzeum

oraz zaplecze noclegowo-konferencyjne. Jest to również przykład konsekwentnej rewaloryzacji obiektu, przemyślanego tworzenia wieloaspektowego produktu turystycznego oraz aktywizacji kulturalnej mieszkańców i turystów.

Charakterystycznym kulturowym elementem Powiatu są również ślady działalności militarnej, które kształtują jego funkcjonowanie również współcześnie. Znaczną część powierzchni jednostki administracyjnej, zajmuje obecnie Poligon Drawski – największy tego typu obiekt w Europie, wciąż intensywnie wykorzystywany w swojej roli. Na terenie Powiatu znajduje się również 21 Centralny Poligon Lotniczy oraz szereg dawnych lokalizacji pochodzących z lat II wojny światowej oraz okresu zimnej wojny. Jedną z największych atrakcji kulturowych – nazistowski Ordensburg, również znajduje się na terenie wojskowym. Obiekty te stanowią duży walor krajoznawczy i kulturowy, ale ich wykorzystanie w turystyce jest mocno utrudnione (choć nie niemożliwe) z uwagi na ograniczenia dostępu.

IV. Powiat drawski jako destynacja turystyki kulturowej

Pomimo dość rozdrobnionego i przestrzennie zróżnicowanego potencjału turystyczno-kulturowego, powiat drawski należy do jednego z ciekawszych i szybko rozwijających się celów wyjazdów turystycznych na Pomorzu Zachodnim. Po części wynika to z samego położenia regionu – niemal w centralnej części Pojezierza Pomorskiego, przy szlaku komunikacyjnym ze Szczecina w kierunku Pojezierza Kaszubskiego i Trójmiasta. Charakter i zasięg przestrzeni turystycznej na analizowanym obszarze determinowany jest przede wszystkim bogatymi zasobami przyrodniczymi, które nadają ziemi drawskiej wyraźnie określone funkcje rekreacyjne. Walory kulturowe, jakkolwiek cenne i w wielu przypadkach unikatowe w skali całego Pomorza i Polski północnej, są dość mocno rozproszone i słabo zagospodarowane. Przestrzeń turystyki kulturowej, zgodnie z typologią zaproponowaną przez Liszewskiego [1995, s. 87-103], pozostaje nadal w fazie eksploracji i wymaga zdecydowanych kroków promocyjnych w celu jej rozwoju.

Analiza potencjału turystyczno-kulturowego powiatu drawskiego, jak również interpretacja jej wyników i obserwacje bezpośrednie autorów, pozwoliły na wskazanie kilku form turystyki kulturowej, które wydają się mieć w regionie najlepsze warunki rozwojowe i mają szansę stać się w niedalekiej przyszłości celem podróży turysty kulturowego.

Turystyka dziedzictwa kulturowego

Jednymi z najbardziej rozpoznawalnych elementów dziedzictwa kulturowego Pomorza Zachodniego są pozostałości układów miejskich wraz z charakterystyczną architekturą gotyku ceglanego, drewniana zabudowa ryglowa oraz założenia rezydencjonalne i parkowo-pałacowe, należące niegdyś do znamienitych rodów szlacheckich regionu. Każdy z tych elementów spotykany jest na obszarze powiatu drawskiego, a ich dostępność, stan zachowania i nierzadko unikatowy charakter sprawiają, że obszar ziemi drawskiej coraz częściej postrzegany jest jako dobry przykład rozwijającej się przestrzeni przyrodniczo-kulturowej.

Potencjał do rozwoju turystyki dziedzictwa kulturowego na obszarze powiatu drawskiego obserwuje się głównie na terenach pozamiejskich. Już od XVIII-XIX wieku intensywnie rozwijały się w regionie kompleksy rezydencjonalne, po których do dziś w wielu miejscach pozostały ciekawe założenia z zachowanymi pałacami oraz otaczającymi je terenami zielonymi. Karwice, Cieszyno czy doskonale znane w regionie założenie dawnego folwarku w Siemczynie to jedynie przykłady świetnie zachowanych i w ostatnich latach również systematycznie rewitalizowanych obiektów dawnego dziedzictwa. Są one również przystosowywane do obsługi ruchu turystycznego i wyposażane w odpowiednią infrastrukturę tak edukacyjną jak i usługowo-informacyjną.

Niezwykle nośnym tematem przestrzeni turystycznej powiatu drawskiego jest pozostałość dziedzictwa dawnych zakonów rycerskich – joannitów i templariuszy. W znaczący sposób przekształcili oni krajobraz kulturowy tej części dawnego Pomorza i Nowej Marchii. I nawet jeśli nie zachowały się licznie ślady bogatej działalności zakonów, to charakterystyczny *genius loci* sprawia, że dawne ich dzieje stanowią doskonałą kanwę do interpretacji dziedzictwa regionu i kreowania produktów turystyki kulturowej. Czaplinek (dawniej – Tempelburg) czy ruiny zamku w Starym Drawsku już od dawna postrzegane są jako lokalne centra turystyki kulturowej i znajdują się na trasie wielu wycieczek objazdowych po Pomorzu Zachodnim. Dziedzictwo średniowiecznego pogranicza pomorsko-marchijskiego podkreślają dodatkowo zachowane (wprawdzie nieliczne) zabytki architektury gotyku ceglanego. Prawdziwym skarbem regionu jest XIV-wieczny kościół pw. Zmartwychwstania Pańskiego w Drawsku Pomorskim. Jego unikatowe w skali całego regionu ceramiczne zdobienia portali są jednym z magnesów przyciągających

zorganizowane i indywidualne grupy turystyczne. Przez wielu najprawdopodobniej błędnie interpretowane jako bestiariusz (raczej są to pewne personifikacje cnót lub bliżej nieokreślone wizualizacje scen biblijnych) zdobienia występują w takiej formie zaledwie w kilku miejscach Polski północnej.

Olbrzymi potencjał turystyczno-kulturowy regionu ukryty jest również w obiektach, których powstanie i formę zawdzięczają jednemu z największych architektów XX-wiecznej Europy – Walterowi Gropiusowi. Założyciel Bauhausu i twórca niemieckiego modernizmu funkcjonalnego swoje szlify zawodowe zdobywał m.in. w okolicach Drawskiego Pomorskiego (m.in. we wsi Jankowo), gdzie przyjeżdżał do rodziny w czasie studiów. Zachowały się do dziś obiekty, które stanowią pierwsze próby kreatywnego podejścia do architektury młodego artysty. Przy odpowiednim zagospodarowaniu tych miejsc, jak również zwiększeniu nakładów promocyjnych i edukacyjnych związanych z postacią Gropiusa, region ma szansę wykreować niezwykle i unikatowy produkt turystyki kulturowej.

Turystyka przyrodniczo-kulturowa

Specyficznym elementem dziedzictwa regionu jest współzależność przyrodniczo-kulturowa, widoczna choćby w materiale budulcowym większości obiektów zabytkowych. Rozległe tereny Drawskiego Parku Krajobrazowego oraz terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie jeziora Drawsko od wielu wieków stanowiły doskonale miejsce do lokalizacji osadniczej. Historia tych terenów silnie związana jest ponadto z obszarem przygranicznym dawnego Księstwa Pomorskiego oraz Nowej Marchii i Królestwa Polskiego (tzw. Starostwo Drahimskie). Przenikały się tu zatem wpływy wielu kultur, wyznań i języków. Ukształtowanie terenu, liczne jeziora, przesmyki i doliny rzeczne stanowiły często najlepsze pod względem strategicznym lokalizacje dla budowania umocnień granicznych, zamków, twierdz a w późniejszym czasie rezydencji parkowo-pałacowych.

Ważnym walorem turystyki przyrodniczo-kulturowej regionu są przepaławcowe założenia parkowe, które powstawały przy rezydencjach już od XVIII wieku. Do najwspanialszych tego typu obiektów należą m.in. parki w Siemczynie (z unikatowym bindażem, czyli dawnym chłodnikiem parkowym), Cieszynie, Wąsoszu, Bobrowie oraz Karwicach. Na bazie istniejących parków oraz egzotycznych często gatunków nasadzeń drzew, jak również odpowiednich narzędzi narracyjnych

i interpretacyjnych, można obecnie tworzyć markowe produkty (lub chociaż oferty) turystyczne będące interesującym połączeniem aspektów kulturowych i przyrodniczych.

Istotnym elementem edukacyjnej turystyki przyrodniczej i kulturowo-przyrodniczej jest funkcjonowanie na terenie Drawskiego parku Krajobrazowego – tzw. geoparku, czyli obszaru o cennych walorach geologicznych i obiektach przyrody nieożywionej. Geopark „Polodowcowa kraina Drawy i Debnicy” to jeden z zaledwie trzech geoparków w Polsce północno-zachodniej, a jego nieodłącznym elementem są również obiekty kulturowe, zbudowane z kamiennego materiału polodowcowego, występującego powszechnie w terenie.

Turystyka archeologiczna i tzw. „żywej historii”

Region powiatu drawskiego obfituje w liczne zabytki i stanowiska archeologiczne, dokumentujące bogatą i długą historię osadnictwa na tych terenach. Dawne grodziska, cmentarzyska oraz inne pozostałości czasów przedśredniowiecznych występują zwłaszcza wzdłuż doliny Drawy, która podobnie jak dziś, od wielu wieków stanowiła główną osadniczą regionu. Wspomniane obiekty nie są jednak obecnie przygotowane do obsługi ruchu turystycznego – brak oznakowania, tablic informacyjnych oraz bardzo słaba dostępność (a nawet w wielu przypadkach jej całkowity brak). Zdaniem autorów jest to jeden z najbardziej niedocenianych walorów regionu i potencjał, który należałoby znacznie bardziej rozwinąć w kierunku oferty edukacyjnej turystyki kulturowej.

Inscenizacje historyczne i różnorakie działania propagatorów tzw. „żywej historii” doskonale się za to rozwijają w miejscach o znanej już renomie turystycznej. Są to przede wszystkim ruiny zamku Draheim w Starym Drawsku oraz aktywności grup rekonstrukcyjnych przy pałacu w Siemczynie. Już same te dwa miejsca pokazują, że osoby odpowiedzialne za promocję i rozwój turystyczny regionu ziemi drawskiej doskonale zdaje sobie sprawę z szans i możliwości rozwoju oferty na bazie istniejącego dziedzictwa historycznego. Przy odpowiednim zaangażowaniu regionalnych pasjonatów i ludzi posiadających nie tylko wiedzę historyczną, ale również poczucie kreatywnego tworzenia interpretacji lokalnego dziedzictwa, taka forma turystyki i doświadczania regionu ma szansę rozwinąć się w markowy produkt o zasięgu ponadregionalnym.

Turystyka eventowa (turystyka wydarzeń)

Chociaż większość imprez masowych czy wydarzeń kulturowych na terenie powiatu drawskiego ma charakter wykreowanych na potrzeby turystyczne produktów, to jednak ich geneza znacząco bazuje na dziedzictwie kulturowym regionu. Do największych i najbardziej popularnych imprez należą m.in. Dni Henrykowskie w Siemczynie (które oprócz walorów rozrywkowych oferują również część naukowo-edukacyjną związaną z historią, turystyką i krajoznawstwem regionu), Festiwal nad Jeziorem Ogórkowym w Kaliszu Pomorskim, walki rycerskie na zamku Drahim, zlot pojazdów militarnych oraz rajd Baja Poland. Każdy z tych wydarzeń ściąga do regionu setki turystów, a także samych mieszkańców powiatu i okolic.

Wydaje się, że potencjalnie największe znaczenie dla turystyki kulturowej powiatu mają wspomniane Dni Henrykowskie oraz Jarmark nad Jeziorem Ogórkowym w Kaliszu Pomorskim. Pierwszy z nich organizowany jest na terenie założenia parkowo-pałacowego w Siemczynie. Podczas imprezy odbywają się liczne spotkania kulturowe, konferencje, pokazy tradycyjnych strojów pomorskich oraz rekonstrukcje wydarzeń historycznych. Uczestnicy mają ponadto do dyspozycji dobrze zorganizowaną bazę turystyczną (restaurację oraz hotel), a podczas trwania imprezy również oferty narracyjnego zwiedzania multimedialnego Muzeum Baroku na terenie pałacu. Od ponad 10 lat, w Kaliszu Pomorskim odbywa się również tradycyjny Jarmark nad Jeziorem Ogórkowym, podczas którego następuje uroczyste zatopienie beczki świeżych ogórków do kiszenia na nadchodzący rok. Impreza ma charakter masowy, turystyczny i każdego roku (z przerwą w 2020 r) przyciąga turystów z całego województwa oraz letników spoza regionu, którzy odpoczywają nad jeziorami Pojezierza Drawskiego.

Turystyka kulinarna

Tradycyjne produkty regionalne oraz liczne zasoby tradycji kulinarnych są jednym z największych skarbów regionu ziemi drawskiej. Analizowany region jest jednym z zaledwie kilku w województwie, który poszczycić się może kilkunastoma produktami kulinarnymi, wpisanymi na ministerialną listę produktów tradycyjnych, jak również produktami regionalnymi należącymi do sieci Nasze Kulinarne Dziedzictwo (*Culinary Heritage*). Większość spośród wspomnianych produktów pochodzi z obszaru Drawskiego Parku Krajobrazowego i terenów Puszczy Drawskiej,

np. słynne już miody drahimskie, które były pierwszym produktem z województwa zachodniopomorskiego objętym unijną ochroną i oznaczony marką „Chronione Oznaczenie Geograficzne” (w 2011 r.).

Znaczenie turystyczne i popularność znacznie wykraczającą poza granice powiatu ma także kiszony ogórek z Kalisza Pomorskiego. Podczas letniego Jarmarku świeże ogórki zatapiane są w beczce na dnie Jeziora Miejskiego i jednocześnie wyławiane te, które zostały wstawione rok wcześniej. W ten charakterystyczny sposób kiszony ogórek stał się już marką turystyki eventowej w tej części województwa i doczekał się nawet swojego pomnika w centrum Kalisza. Przy okazji potencjału turystyki kulinarnej powiatu drawskiego należy wspomnieć o odradzającej się na Pomorzu Zachodnim tradycji uprawy winorośli i produkcji wina. W regionie powstały już pierwsze zakłady produkujące wino, które dodatkowo otwierają się na doświadczenia turystyczne i oferują programy zwiedzania winnicy połączone z degustacją. Winnica Zodiak położona w niewielkiej miejscowości Zagwozd należy do sieci Stowarzyszenia Winnice Pomorza Zachodniego i coraz bardziej otwiera się na kreowanie nowych ofert turystyki kulinarnej na Pomorzu.

Głębokie i czyste wody licznych polodowcowych jezior obfitują w gatunki ryb, z których do najbardziej popularnych należą szczupaki, okonie, sandacze, leszcze oraz cieszące się olbrzymią popularnością wśród smakoszy – sieje i sielawy. Nad jeziorem Lubie powstał w ostatnich latach lokal, w który sprzedają ryby bezpośrednio złowione w jeziorze. Wędzona sielawa jest tradycyjnym produktem regionalnym, certyfikowanym przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, którego nazwa („Ryby lubię znad jeziora Lubie”) rozpoznawalna jest już w całym województwie.

Bibliografia:

- Buryan P., Mikos v. Rohrscheidt A., 2014, *Raport z analizy potencjału turystyczno-kulturowego powiatu kołobrzeskiego*, Turystyka Kulturowa, vol.6 (2014), s. 95-108
- Chudziak W., Kaźmierczak R. 2014, *The Island in Żółte on lake Żarańskie. Early medieval gateway into West Pomerania*. Wyd. UMK Toruń
- Duda T., Głębiński Z., Szostak D., 2019, *Raport z analizy potencjału turystyczno-kulturowego powiatu białogardzkiego*, Turystyka Kulturowa, vol.5 (2019), s. 133-152
- Duda T., 2019a, *Raport z analizy potencjału turystyczno-kulturowego powiatu grodzkiego Szczecin*, Turystyka Kulturowa, vol.1 (2019), s. 142-165
- Duda T., 2019b, *Raport z analizy potencjału turystyczno-kulturowego powiatu kamińskiego*, Turystyka Kulturowa, vol.3 (2019), s. 180-201
- Kacprzak M., Duda T. 2020. *Raport z analizy potencjału turystyczno-kulturowego powiatu choszczeńskiego*, Turystyka Kulturowa, vol.6 (2020), s. 247-270

Liszewski S., 1995, *Przestrzeń turystyczna*, Turyzm 5(2), s.87-103

Łosiński W., 1982, *Osadnictwo plemienne Pomorza*. Ossolineum

Mikos von Rohrscheidt A., 2010, *Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy* (wyd.2), wyd. KulTour.pl, Poznań